

HANNES SNELLMAN

Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy

VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE

8.9.2016

Lausuntopyyntö VM056:00/2014

**LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ JOUKKOLAINANHALTIJOIDEN
EDUSTAJAA KOSKEVAKSI LAIKSI SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI**

Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy:lle on annettu mahdollisuus esittää lausuntonsa joukkolainamarkkinoiden kehittämissuunnitelman muistioon sisältyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi joukkolainanhaltijoiden edustajaa koskevaksi laiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (jäljempänä ”**Esitys**”). Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta.

Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy pitää Esityksessä säädettäväksi ehdotettavaa lakia pääosin kannatettavana ja oikeustilaa selventävänä. Säädettävässä laissa olisi kuitenkin Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy:n näkemyksen mukaan kiinnitettävä vielä huomioita seuraaviin seikkoihin oikeustilan selvyyden kannalta, joista lausumme seuraavaa:

1 Vakuusagentti, edustaja ja asema vakuuden hallussapitäjänä

Esityksen tarkoituksena on, että jatkossa markkinakäytännössä kehittyneet agentti ja vakuusagentti - edustuskonstruktiot ovat lakisääteisesti tunnustettuja yhtenä edustustoiminnan muotona (Esitys, s. 24). Pidämme erittäin hyvänä, että ehdotetut edustusta ja vakuusagenttia koskevat säännökset ovat lähtökohtaisesti tahdonvaltaisia ja että osapuolilla on oikeus sopia tehtävistä myös toisin. Laaja sopimusvapaus on eduksi markkinoiden kehittymiselle.

Markkinoiden toimivuudelle on eduksi, että oikeusjärjestyksen normit ovat mahdollisimman yksitulkintaisia, sisäisesti ristiriidattomia ja helposti jäsennettävissä.

Kiinnitimme huomiota, että säädettäväksi ehdotettavan lain 11 § ja 13 § tähtäävät siihen, että edustajalla/vakuusagentilla on (lähtökohtaisesti) kolmansiin osapuoliin nähden sitova kelpoisuus käyttää kaikkia vakuudenhaltijoille kuuluvia oikeuksia. Yhtäältä perustelujen mukaan Esityksen tarkoituksena on luoda rahoitusjärjestelyyn lailla säädelty edustajamalli, jossa edustaja voi pitää hallussaan esinevakuuksia, myös kiinteistöpankkeja, velkojen lukuun (Esitys s. 25, 50) jopa niin, että muodollisjuridinen vakuusvelkojan asema on edustajalla/vakuusagentilla (Esitys, s. 51). Pidämme tätä lähestymistapaa tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat huomioiden perusteltuna ratkaisuna.

Toisaalta lakiehdotuksen perusteluissa (s. 109 ja 113) kuitenkin lausutaan, että ”*Säännöksellä ei myöskään puututa niihin esineoikeudellisiin sääntöihin, joiden mukaisesti vakuusoikeuden sivullissitovuus määräytyy.*” Viitattu perustelukuvaukseen ei ole täysin onnistunut ylempänä sivuttuja tavoitteita silmälläpitäen. Esimerkiksi pian voimaantuvien Maakaaren 17 luvun 2

§:n 1 ja 2 mom. mukaan ”*Panttioikeus kiinteistöön saadaan, kun sähköinen panttikirja luovutetaan velkojalle saamisen vakuudeksi*” ja ”*Sähköinen panttikirja katsotaan luovutetuksi sille, joka on kirjattu lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin sähköisen panttikirjan saajaksi*”. Edelleen Maakaaren 17-luvun 5 §:n 2 mom. mukaan velkoja saa luovuttaa panttikirjan vain siirtäessään saamisen, jonka vakuudeksi panttikirja on luovutettu.

Selvyyden vuoksi Esityksessä tulisi todeta, että velkojien edustajana edustaja / vakuusagentti tulisi kirjata panttikirjan saajaksi varsinaisten velkojien sijaista ja että säädettävän lain tarkoittaman edustajan tai vakuusagentin käyttö ei tarkoita Maakaaren 17 luvun 5 §:n 2 mom. tarkoittamaa luovutusta eikä edustajalle tai vakuusagentille annettujen oikeuksien käyttö millään tavoin edellytä, että tällä taholla olisi tai voisi tulevaisuudessa olla panttikirjalla turvattu saatava. Pitäisimme hyvin kannatettavana vakuusagentin/edustajan toimintaedellytysten kannalta säätää ainakin tässä suhteessa poikkeus sivullisittavuudesta poikkeamattomuuteen.

Lisäksi oikeusvarmuuden kannalta olisi paikallaan lain tasolla todeta, että kun vakuus on annettu velkojakollektiivin hyväksi joko joukkorahoituksessa tai muuten, pysyy vakuus suhteessa sivullisiin ja pantinantajaan muuttumattomana voimassa kulloisten pantinsaajien lukuun ilman mitään erillisiä uusia julkivalmistustoimia, olettaen että edustaja/vakuusagentti on suorittanut vakuuden saadessaan ao. toimet. Merkittävyytensä vuoksi tästäkin asiasta olisi asianmukaista säätää suoraan lain tasolla poikkeuksena sivullisittavuudesta poikkeamattomuuteen. Tätä puoltaisi myös lain tarkoitus erityislakina nimenomaan poistaa nykyiseen lainsäädäntöön liittyviä epäselvyyksiä.

Kiinnitimme huomiota, että Esityksen sivulla 91 vakuusagenttina käsitellään vain liikkeeseenlaskijan, joukkolainanhaltijoiden tai edustajan toimesta joukkolainan vakuuksia joukkolainanhaltijoiden yhteiseen lukuun hallinnoimaan nimettyä elinkeinonharjoittajaa. Toisaalta itse ehdotettavan lain tekstissä termi ”vakuusagentti” esiintyy vain luvussa 5, jossa säädetään juuri muussa rahoitusjärjestelyssä kuin joukkolainan yhteydessä käytettävästä vakuuden hallussapitäjästä. Ehdotettavan lain 2 luvussa ja muutoin viitataan vakuusagentin sijasta ”edustajaan” joukkolainan vakuuksien hallinnoijana. Toisaalta Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan myös vakuusagenttina toimivaan edustajaan (Esitys s. 94, 103, 109). Lain systematiikan ja selkeyden vuoksi olisi perusteltua pitää nämä kaksi positiota erillään myös Esityksen tekstissä ja käyttää termiä ”vakuusagentti” johdonmukaisesti esimerkiksi vain silloin kun tarkoitetaan vakuuksien hallinnoijaa muissa kuin joukkolainaan perustuvissa vakuusjärjestelyissä. Tarvittaessa joukkolainan yhteydessä vakuusagentin kaltaista roolia, voitaisiin sitä nimittää vaikkapa vakuusedustajaksi, jos se on tarpeen.

Edelleen oikeusjärjestyksen systematiikan ja oikeusvarmuuden kannalta pitäisimme perusteltuna, että vakuusagentin aseman syntyminen edellyttäisi nimenomaista sitoutumista vastaavasti kuin edustajan osalta lain määritelmäsäännöksissä edellytetään. Nyt lakiehdotuksen 13 § sisältää avoimemman ilmaisun ”*jos vakuus on annettu vakuusagentille hallinnoitavaksi...*”. Luontevampaa olisi tässäkin pitää aseman syntyedellytyksenä sopimusta, sillä edustussuhteen edellytyksenä on luonnollisesti pidettävä edustajan suostumusta ja sitoutumista tehtävään.

2 Sädettävän lain alueellinen ulottuvuus

Esityksen 1 §:n mukaan säädettävän lain 5 lukua sovelletaan muussa kollektiivisessa rahoitusjärjestelyssä kuin joukkolainassa käytettävään vakuusagenttiin, jollei toisin ole sovittu. Lain soveltamisalaa koskevilla perusteluilla (Esitys s. 84) todetaan, että lain soveltuminen edellyttää tietynasteista riittäväksi arvioitavaa liittymää Suomeen. Tämänlainen liittymä voisi olla esimerkiksi Suomessa sijaitseva kiinteistö tai muu vakuusomaisuus.

Koska rahoitusjärjestelyjen kontekstissa lähtökohtaisesti sopimusosapuolet voivat vapaasti valita siviilioikeudellisiin oikeussuhteisiinsa soveltuvan lain, tuntuisi luontevammalta, erityisesti kansainvälisiä liittymiä sisältävien suhteiden osalta, edellyttää sovellettavuuden vuoksi, että ao. lain soveltuvuudesta on nimenomaisesti sovittu. Tämä olisi mahdollista muuttamalla ehdotettua 1 §:n 2 mom. muodosta ”Lain 5 lukua sovelletaan muussa kollektiivisessa rahoitusjärjestelyssä kuin joukkolainassa käytettävään vakuusagenttiin, jollei toisin ole sovittu. ” muotoon ”Lain 5 lukua sovelletaan muussa kollektiivisessa rahoitusjärjestelyssä kuin joukkolainassa käytettävään vakuusagenttiin, jos näin on sovittu.”

Kollektiivisten rahoitusjärjestelyjen osapuolia voidaan pitää siinä määrin ammattimaisina toimijoina, että käänteinen olettasääntö tuskin aiheuttaisi ongelmia sopimussuhteissa. Sitä vastoin automaattinen soveltuminen voisi aiheuttaa aitoa oikeudellista epäselvyyttä sen suhteen, soveltuuko Suomen laki sellaiseenkin vakuusjärjestelyyn, jolla kokonaisuutena katsoen olisi vain aivan pieni liittymä Suomeen ja jossa edustajalle annetut valtuudet perustuisivat aivan toisenlaisen oikeuskulttuurin normeihin.

3 Säädetävän lain ajallinen ulottuvuus

Esityksen 24 § (Voimaantulo) ja 25 § (Siirtymäsäännökset) eivät selkeästi ota kantaa siihen, soveltuuko laki vain sen voimaantulon jälkeen tehtäviin kollektiivisiin vakuusjärjestelyihin vai soveltuuko se myös tätä ennen tehtyihin järjestelyihin.

Esityksen sivulla 132 lausuttua ”Esityksen 1. lakiehdotus on merkittävä paitsi perustuslaissa turvatus elinkeinovapauden myös omaisuudensuojan kannalta etenkin siksi, että hyvin erilaiset olemassa olevat järjestelyt voivat tulla lakiehdotuksen soveltamisalan piiriin.” voi tulkita niin, että lainsäätäjän tarkoitus olisi ulottaa laki taannehtivasti koskemaan myös jo ennen sen voimaantuloa solmittuja järjestelyjä. Esityksen sivulla 129 pykälän 25 osalta lausutaan, että ”Ennen lain voimaantuloa liikkeeseen lasketut joukkolainat eivät sellaisenaan aiheuta rekisteröitymisvelvollisuutta eikä säännöksessä ole kysymys liikkeeseenlaskujen taannehtivasta sääntelystä.” Kollektiivisista vakuusjärjestelyistä ei itse voimaantulosäännöksessä eikä yksityiskohtaisissa perusteluissa mainita mitään. Lisäksi sanan edellä viitattu ”säännös” vrt. ”säädos” viittaa ennemminkin vain liikkeellelaskujen sääntelyyn, ei muuhun lain osaan.

Koska epäselväksi jäävä sovellettavuus on oikeusvarmuuden kannalta haitallinen asia, pitäisimme perusteltuna, että voimaantulon- ja/tai siirtymäsäännöksissä selvästi todettaisiin lain ajallinen soveltumisala, ainakin jos lain soveltuminen toisin sopimisen puuttuessa olisi ehdotetuin tavoin automaatio. Asian merkityksen vuoksi asiasta pitäisi säätää lain tasolla eikä jättää sitä esityksen perustelujen varaan. Jos hallitus katsoisi säädösten takautuvan soveltamisen olevan perusteltua, tulisi lainsäätämisyjärjestystä pohdittaessa käsitellä hyvän järjestyksen vuoksi tätä omana kohtanaan. Näkemyksemme on, että lain soveltamisajan tulisi jo perusoikeussyistä rajoittua vain lain voimaantulon jälkeen solmittaviin järjestelyihin.

Laati:

Henrik Mattson
Asianajaja, osakas
Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy

Heikki Majamaa
Asianajaja, senior associate
Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy